

DOI: 10.5281/zenodo.4173639

UDC: 615.099.084

PREVENIREA RISCURILOR CHIMICE PENTRU SĂNĂTATEA POPULAȚIEI PRIN DESFĂȘURAREA CAMPANIILOR DE PROMOVARE A SĂNĂȚII

PREVENTION OF CHEMICAL RISKS OF THE POPULATION'S HEALTH THROUGH HEALTH PROMOTION CAMPAIGNS

Tatiana Tonu^{1,2}, medic igienist, master în Sănătate Publică, doctorand

¹ Secția Sănătate ocupațională, siguranța chimică și toxicologie, Direcția Protecția Sănătății Publice, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Chișinău, Republica Moldova

² Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat

Obiective. Manipularea inadecvată a produselor chimice duce la o creștere a expunerii populației la acțiunea acestora, generând intoxicații acute de etiologie chimică sau alte consecințe grave asupra sănătății. Scopul studiului a fost evaluarea impactului activităților de sensibilizare a populației privind intoxicațiile acute de etiologie chimică, organizate în cadrul Săptămânilor internaționale și naționale pentru prevenirea sau diminuarea acestora.

Materiale și metode. A fost efectuată o analiză retrospectivă a rezultatelor desfășurării Campaniilor internaționale și naționale cu referire la prevenirea intoxicațiilor acute de etiologie chimică, în Republica Moldova, pentru perioada anilor 2018-2019.

Rezultate. S-a constatat că cazurile de intoxicații acute de etiologie chimică sunt în descreștere, fiind înregistrate 2145 afectați în anul 2018, comparativ cu anul 2013 – 6292 cazuri. Anual, pentru prevenirea și/sau diminuarea a astfel de intoxicații, se organizează Campanii de promovare a sănătății, în cadrul cărora se desfășoară activități de sensibilizare a populației, comunicare a riscurilor chimice asupra sănătății omului și mediului. În conformitate cu Rapoartele prezentate de Centrele de Sănătate Publică teritoriale, în cadrul Săptămânilor, au fost vizitate 918 instituții de învățământ în care își fac studiile 235739 elevi, dintre care au fost informate 8307 clase cu 207995 elevi. Au fost desfășurate 3253 lecții publice și 5064 prelegeri organizate de specialiștii din instituțiilor de sănătate și de învățământ.

Concluzii. Practica organizării Campaniilor de promovare a sănătății, în domeniul riscurilor chimice, are un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populației și nivelului morbidității asociate cu produse chimice. Păstrarea, utilizarea și comercializarea corectă a produselor chimice garantează protecția sănătății publice, în special a copiilor.

Cuvinte cheie: produse chimice, prevenire, intoxicații, recomandări.

Abstract

Objectives. Improper handling of chemicals leads to an increase in the population's exposure to them, generating acute chemical poisonings and other serious health consequences. The purpose of this paper was the impact assessment of public awareness activities on acute chemical poisonings, organized during the International and National Weeks for their prevention and reduction.

Materials and methods. In this study, there was performed a retrospective analysis of the results of the International and National Campaigns on Acute Chemical Poisonings Prevention, in the Republic of Moldova, during the 2018-2019 years.

Results. There was a decrease in cases of acute chemical poisoning, being registered 2145 affected in 2018, compared to 2013 – 6292 cases. Annually, in order to prevent and reduce such poisonings, a health promotion campaigns are organized, during which activities are carried out to raise public awareness, communicate chemical risks to public health and the environment. According to the reports of the territorial Public Health Center during the Weeks, 918 educational institutions were visited in which 235739 students study, of which 8307 classes with 207995 students were informed. During the analyzed period, the specialists of the Public Healthcare Institutions, Health Centers, Public Health Center and Educational Institutions organized 3253 public lessons and 5064 lectures.

Conclusions. The practice of organizing health promotion campaigns, in the field of chemical risks, has a positive impact on the public health and the level of morbidity associated with chemicals. The correct storage, use and marketing of chemicals, guarantees the protection of public health, especially of children.

Keywords: chemical products, prevention, poisonings, recommendations.

Introducere

Impactul substanțelor chimice asupra sănătății este determinat de un proces multidimensional, inclusiv de evaluare a riscurilor asupra sănătății.

În rezultatul cercetărilor efectuate de către Institutul Național de Cercetare și Securitate, s-a constatat că Franța, pe parcursul

perioadei anilor 2009-2012, a consumat 4,8 milioane de tone de substanțe chimice considerate a fi cancerigene, mutagene și toxice [1].

Conform Raportului mondial de prevenire a vătămării la copii, în 16 țări cu venituri mari și medii, intoxicațiile acute ocupă locul patru, după traumele rutiere, incendiile și înec [2].

Rata deceselor accidentale, survenite în rezultatul intoxicațiilor acute, în țările cu venituri mici (2,0 cazuri la 100 mii de copii) este de patru ori mai mare decât în țările cu venituri mari (0,5 cazuri la 100 000 de copii) [3].

Rezultatele studiului efectuat de Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a demonstrat că, anual, de la 1 până la 3 milioane de persoane sunt intoxicate cu pesticide, iar mai mult de 200 mii decedază [1].

Majoritatea intoxicațiilor cu substanțe chimice, atât accidentale, cât și intenționate, sunt provocate de circa 3 mii de substanțe chimice. Absolut fiecare produs chimic poate avea un impact negativ asupra sănătății populației, aceasta fiind determinat de cantitatea, timpul și calea pătrunderii acestora în organismul uman [4, 5]. Utilizarea frecventă și păstrarea incorectă a produselor chimice, precum și comercializarea fără restricții a acestora, poate genera consecințe grave asupra sănătății populației, contaminarea obiectelor mediului (solul, apele subterane, aerul).

Materiale și metode

A fost efectuat un studiu retrospectiv descriptiv, privind rezultatele desfășurării Campaniilor internaționale și naționale în domeniul prevenirii intoxicațiilor acute asociate cu substanțe și/sau amestecuri chimice, în Republica Moldova, pentru perioada anilor 2018-2019. În cercetare au fost analizate datele statistice din Formularul statistic f. 50-săn. „Raport statistic privind promovarea sănătății și educație pentru sănătate”, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS) nr. 1250, din 04 noiembrie 2019. De asemenea, au fost analizate datele statistice prezentate de Centrele de Sănătate Publică (CSP) teritoriale, conform Raportului-model privind organizarea Săptămânii Naționale pentru combaterea intoxicațiilor acute exogene cu substanțe chimice, aprobat prin ordinul comun al MSMPS și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC) nr. 972/1251, din 23.08.2018, inclusiv conform Dispoziției MSMPS nr. 543-d din 21.08.2017.

Rezultate și discuții

Monitorizarea substanțelor/produselor chimice a demonstrat că acestea influențează negativ sănătatea populației și mediului, prin intermediul aerului, apei, solului, care pot pătrunde accidental sau intenționat în organismul uman.

Ca urmare a contaminării obiectelor mediului și produselor alimentare de origine vegetală cu nitrați și reziduuri de pesticide, inclusiv păstrării și utilizării inadecvate a substanțelor și/sau produselor chimice, tot mai frecvent se stabilește diagnosticul clinic final de intoxicație acută neprofesională exogenă de etiologie chimică. Ca rezultat, în perioada anilor 2011-2019, în țară, au fost înregistrate 32092 cazuri de intoxicații, dintre care 1105 (3,4 %) s-au soldat cu decese [6].

Mai frecvent, intoxicațiile de origine chimică survin din cauza păstrării inadecvate a substanțelor/produselor chimice (medicamente, alcool, pesticide, produse chimice de uz casnic, termometre pe bază de mercur, vopsele cu conținut sporit de plumb, etc.). Administrarea incorectă sau fără prescripție a medicamentelor, pesticidelor, produselor biocide, duce la sporirea expunerii populației la substanțele chimice, care, ulterior, poate avea consecințe grave asupra sănătății umane. Un alt factor de risc de origine chimică prezintă utilizarea necorespunzătoare, sau exploatarea cu abateri de la prevederile legale, ale unor instalații (ex.: aragaz, sobe, etc.), care provoacă

intoxicații acute cu gaze. Unele persoane utilizează, uneori, substanțele chimice (medicamente, pesticide, acizi) în scop suicidal [7].

Impactul substanțelor/produselor chimice asupra sănătății populației, în special a copiilor, inclusiv consecințele acestora, prezintă o problemă actuală la nivel internațional și național, care necesită o abordare eficientă. În acest context, începând cu anul 2013, Republica Moldova, în comun cu mai multe state, organizează Campanii internaționale de prevenire a intoxicațiilor cu plumb, iar în anul 2018, în premieră, a fost inițiată și organizată de către specialiștii Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), Agenției Naționale pentru Sănătate Publică (ANSP), Instituțiilor medico-sanitare publice teritoriale în comun cu specialiștii Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC), primă Săptămâna Națională pentru combaterea intoxicațiilor acute exogene cu substanțe chimice. Aceste Săptămâni sunt derulate cu scopul de a informa și sensibiliza populația, în special copiii, părinții, profesorii, lucrătorii medicali, despre riscul real al substanțelor/produselor chimice asupra stării de sănătate, prin majorarea nivelului de cunoștințe în domeniul dat și conștientizarea societății în evitarea utilizării substanțelor chimice toxice, în special de uz veterinar, în tratamentul oamenilor.

În conformitate cu Rapoartele prezentate de Centrele de Sănătate Publică (CSP) teritoriale, pentru perioada anilor 2018-2019, în cadrul Săptămânii au fost vizitate 918 instituții de învățământ (Î), în care își fac studiile 235739 elevi, dintre care au fost informate 8307 clase cu 207995 elevi (municipiul Chișinău – 115342 elevi, raionul Hîncești – 17870 elevi informați, Orhei – 14044 elevi instruiți, raionul Ungheni – 10849 elevi, etc.) cu scopul sensibilizării și conștientizării copiilor despre pericolul real al produselor chimice toxice, care sunt măsurile de prevenire și în ce constă un răspuns rapid și adecvat în caz de accident chimic în instituțiile de învățământ sau în condițiile habituale. În cadrul acestor Campanii au fost desfășurate 3253 lecții publice și 5064 prelegeri organizate de specialiștii instituțiilor medico-sanitare publice (IMSP), Centrelor de Sănătate (CS), CSP și instituțiilor de învățământ teritoriale. Pentru informarea populației au fost editate 1073 buletine sanitare, panouri informative, postere, ghiduri pentru părinți, unghere sanitare, organizate 13 interviuri de televiziune și 28 la radio. În scopul realizării obiectivelor de comunicare și educare a populației, inclusiv a copiilor, părinților și profesorilor, despre efectele nefaste ale produselor chimice, consecințele intoxicațiilor acute exogene de etiologie chimică (IAEEC), măsurile de prevenire a acestora, specialiștii CSP teritoriale au organizat Concursuri de desen/poster, 1019 mese rotunde, etc. (figura 1).

În rezultatul desfășurării Campaniilor de promovare a sănătății în domeniul siguranței chimice, s-a dovedit că activitățile de sensibilizare a populației au contribuit esențial la diminuarea cazurilor de intoxicații acute de origine chimică de la 6292 intoxicații în anul 2013, 5619 afectați în anul 2014, până la 2145 cazuri în anul 2018 și 2296 afectați în 2019. De asemenea, se observă o descreștere a cazurilor de intoxicații soldate cu deces (în anii 2013, 2014 câte 219 cazuri de deces, iar în anul 2018 – 34 decese, 2019 – 51 cazuri).

În scopul prevenirii expunerii populației la factorii de risc asociați substanțelor/produselor chimice, specialiștii ANSP continuă activitățile de informare a populației, cu implicarea mijloacelor mass-media, a instituțiilor de învățământ, organizațiilor non-guvernamentale, autorităților responsabile,

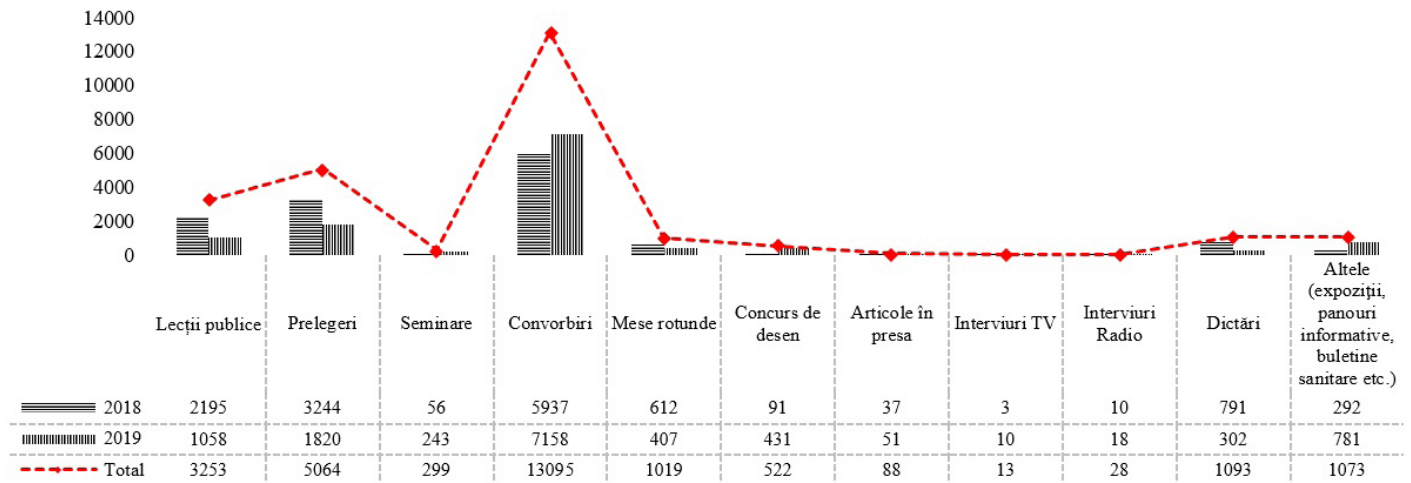

Figura 1. Activitățile realizate în cadrul Campaniilor de promovare a sănătății, în perioada anilor 2018-2019

întru sensibilizarea întregii societăți, privind riscurile chimice și măsurile de prevenire a intoxicațiilor cu acestea.

Concluzii

1. Cazurile de intoxicații acute de etiologie chimică sunt în descreștere, fiind înregistrate 2145 afectați în anul 2018, comparativ cu anul 2013 – 6292 cazuri.

2. Practica organizării Campaniilor de promovare a sănătății, în domeniul riscurilor chimice, are un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populației și nivelului morbidității asociate cu produse chimice.

3. Păstrarea, utilizarea și comercializarea corectă a produselor chimice garantează protecția sănătății publice, în special a copiilor.

Bibliografie

- Eftodii I, Bodrug N, Coșciug I, Barba D, Țabur R. Intoxicațiile cu pesticide și bolile ocupaționale la muncitorii din Republica Moldova. Sănătate Publice, Economice și Management în Medicină. 2014;3(54):36-39. Romanian.
- WHO / World report on child injury prevention. Published online 2015. Accessed October 21, 2020. https://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/
- Peden M, Oyegbite K, Ozanne-Smith J, Hyder AA, Branche C, et al. World Report on Child Injury Prevention, World Health Organization; 2008.
- Хамидулила ХХ. Задачи профилактической токсикологии в обеспечении безопасного регулирования химических веществ. ФБУЗ "Российский регистр потенциально опасных химических и биологических веществ". Москва. 2015:280. [Khamidulina KhKh. Zadachi profilakticheskoi toksikologii v obespechenii bezopasnogo regulirovania khimicheskikh veshchestv. FBUZ „Rossiiskii registr potentsial'no opasnykh khimicheskikh i biologicheskikh veshchestv". Moskva. 2015:280 (In Russ.)].
- Хамидулила ХХ. Современные международные требования к управлению риском воздействия химического фактора и их реализация в системе государственного санитарно-эпидемиологического надзора. ФБУЗ "Российский регистр потенциально опасных химических и биологических веществ". Москва. 2014:14-18. [Khamidulina KhKh. Sovremennye mezhdunarodnye trebovaniia k upravleniiu riskom vozddeistviia khimicheskogo faktora i ikh realizatsiia v sisteme gosudarstvennogo sanitarno-epidemiologicheskogo nadzora. FBUZ „Rossiiskii registr potentsial'no opasnykh khimicheskikh i biologicheskikh veshchestv". Moskva. 2014:14-18 (In Russ.)].
- Манчева ТС. Мониторинг острых непрофессиональных отравлений хим. этиол. в Республике Молдова. Сборник материалов международной научно-практической конференции «Здоровье и окружающая среда», Минск. 2018:150-153. [Mancheva TS. Monitoring ostrykh neprofesional'nyh otravlenii khim. etiol. v Respublike Moldova. Sbornik materialov mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii «Zdorov'e i okruzhaiushchaia sreda», Minsk. 2018:150-153 (In Russ.)].
- Manceva T, Lozan O, Gramma R, Pînzaru I. Caracteristica și consecințele intoxicațiilor acute de etiologie chimică la copii în Republica Moldova. Materialele al VIII-lea Congres al specialiștilor din domeniul sănătății publice și managementului sanitar cu participare internațională, 24-25 octombrie 2019. Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină. 2019;4(82):184-188. Romanian.

Recepționat – 22.09.2020, acceptat pentru publicare – 29.10.2020

Declarația de conflict de interes: Autorii declară lipsa conflictului de interes.

Declarația de finanțare: Autorii declară lipsa de finanțare.

Citare: Tonu T. Prevenirea riscurilor chimice pentru sănătatea populației prin desfășurarea campaniilor de promovare a sănătății [Prevention of chemical risks of the population's health through health promotion campaigns]. Arta Medica. 2020;77(4):31-33.